

ELPA PRIEŽIŪROS INSTITUCIJOS SPRENDIMAS

Nr. 258/13/COL

2013 m. birželio 19 d.

užbaigti oficialią tyrimo procedūrą dėl Narviko savivaldybės teisės į energiją pagal koncesiją pardavimo įmonei „Narvik Energi AS“ (NEAS) (Norvegija)

ELPA PRIEŽIŪROS INSTITUCIJA (toliau – Institucija),

393/11/COL). 2012 m. vasario 23 d. raštu ⁽⁵⁾ Norvegijos institucijos pateikė pastabas dėl sprendimo.

ATSIŽVELGDAMA į Europos ekonominės erdvės susitarimą (toliau – EEE susitarimas), ypač į 61–63 straipsnius ir 26 protokolą,

ATSIŽVELGDAMA į ELPA valstybių susitarimą dėl Priežiūros institucijos ir Teisingumo Teismo įsteigimo (toliau – Susitarimas dėl Priežiūros institucijos ir Teismo), ypač į 24 straipsnį,

ATSIŽVELGDAMA į Susitarimo dėl Priežiūros institucijos ir Teismo 3 protokolą (toliau – 3 protokolą), ypač į II dalies 7 straipsnio 2 dalį ir 13 straipsnio 1 dalį,

PAKVIETUSI suinteresuotąsias šalis teikti pastabas pagal minėtas nuostatas ⁽¹⁾ ir į jas atsižvelgusi,

kadangi:

I. FAKTAI**1. Procedūra**

- (1) 2009 m. sausio 7 d. raštu prieš Narviko savivaldybę (toliau – Narvikas) paduotas skundas dėl Narviko teisės į energiją pagal koncesiją pardavimo įmonei „Narvik Energi AS“ (NEAS). Raštą institucija gavo ir įregistravo 2009 m. sausio 14 d. ⁽²⁾ 2009 m. liepos 16 d. raštu ⁽³⁾ institucija paprašė Norvegijos institucijų pateikti papildomą informaciją. 2009 m. spalio 2 d. raštu ⁽⁴⁾ Norvegijos institucijos atsakė į prašymą pateikti informaciją.
- (2) 2011 m. gruodžio 14 d. institucija pradėjo procedūrą pagal Susitarimo dėl Priežiūros institucijos ir Teismo 3 протокола I dalies 1 straipsnio 2 dalį priimdama sprendimą Nr. 393/11/COL (toliau – sprendimas Nr.

- (3) 2012 m. balandžio 26 d. sprendimas buvo paskelbtas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* ir EEE priede ⁽⁶⁾. 2012 m. gegužės 25 d. ⁽⁷⁾ institucija elektroniniu paštu gavo vienos suinteresuotosios šalies pastabas. 2012 m. birželio 28 d. ⁽⁸⁾ institucija elektroniniu paštu jas persiuntė Norvegijos institucijoms. 2012 m. lapkričio 30 d. raštu ⁽⁹⁾ Norvegijos institucijos pateikė papildomą informaciją.

2. Skundas

- (4) Skunde teigiama, kad sudarydamas sutartį su NEAS dėl 128 GWh energijos pagal koncesiją per metus pardavimo per 50,5 metų laikotarpį Narvikas pardavė savo teises pirkti energiją pagal koncesiją gerokai žemesne nei rinkos kaina ir taip neteisėtai suteikė NEAS valstybės pagalbą.
- (5) Skunde toliau teigiama, kad sprendimą sudaryti sutartį Narviko savivaldybės taryba priėmė remdamasi neteisinga ir (arba) neišsamia informacija. Ekspertų išvados, kuriose kritiškai vertinama sutarties trukmė ir tai, kad paprastai sunku nustatyti elektros rinkos kainą, tariamai nebuvo pateiktos savivaldybės tarybai, kol ji dar nebuvo priėmusi sprendimo sudaryti sutartį.

3. Energijos pagal koncesiją sistema Norvegijoje

- (6) Norvegijoje koncesija paprastai būtina didesnių hidroelektrinių veiklai vykdyti. Elektrinės, turinčios koncesijas naudoti krioklius, privalo tam tikrą per metus pagamintos energijos kiekį parduoti savivaldybei, kurios teritorijoje veikia. Elektros kiekis, kurį savivaldybė turi teisę nupirkti, vadinamas energija pagal koncesiją. Ši sistema įtvirtinta Pramoninio licencijavimo įstatymo 2 skirsnio 12 dalyje ⁽¹⁰⁾ ir Krioklių reguliavimo įstatymo 12 skirsnio 15 dalyje ⁽¹¹⁾.

⁽⁵⁾ Dok. Nr. 626050.

⁽⁶⁾ Žr. 1 išnašą.

⁽⁷⁾ Dok. Nr. 635920.

⁽⁸⁾ Dok. Nr. 639486.

⁽⁹⁾ Dok. Nr. 655297–655305.

⁽¹⁰⁾ 1917 12 14 Nr. 16 Lov om erveder av vannfall mv. (industrikoncessjonsloven) (toliau – Pramoninio licencijavimo įstatymas).

⁽¹¹⁾ 1917 12 14 Nr. 17 Lov om vassdragsreguleringer (vassdragsreguleringssloven) (toliau – Krioklių reguliavimo įstatymas).

⁽¹⁾ Paskelbta OL C 121, 2012 4 26, p. 25 ir EEE priede Nr. 23, 2012 4 26, p. 1.

⁽²⁾ Dok. Nr. 504391.

⁽³⁾ Dok. Nr. 519710.

⁽⁴⁾ Dok. Nr. 532247–532256.

- (7) Teisėkūros požiūriu tai aiškinama tuo, kad savivaldybės turėtų būti užtikrintas pakankamas elektros energijos tiekimas teisinga kaina, todėl energijos pagal koncesiją kiekis nustatomas atsižvelgiant į bendrus kiekvienos atskiros savivaldybės elektros energijos poreikius⁽¹²⁾ ir gali sudaryti iki 10 % per metus elektrinės pagamintos elektros energijos. Tačiau savivaldybės netaikomi jokie apribojimai dėl energijos pagal koncesiją panaudojimo. Todėl savivaldybės gali ją savo nuožiūra suvartoti, parduoti ar kitaip panaudoti.
- (8) Ši teisė nereiškia, kad savivaldybės privalo pirkti energiją pagal koncesiją. Iki 1983 m. suteiktoms koncesijoms plačiai taikoma sąlyga, kad savivaldybė, nusprendusi nepasinaudoti teise į energiją pagal koncesiją, praranda šią teisę ateityje.
- (9) Teisės aktuose įtvirtintos dvi energijos pagal koncesiją įkainojimo sistemos: pirmoji taikoma koncesijoms, suteiktoms iki 1959 m. balandžio 10 d., kita – koncesijoms, suteiktoms 1959 m. balandžio 10 d. ir vėliau.
- (10) Energijos pagal koncesijas, suteiktas iki 1959 m. balandžio 10 d., kaina apskaičiuojama kaip atskiros elektrinės savikainos funkcija su 20 % priemoka. Šis modelis, dar taikomas iki 1959 m. balandžio 10 d. suteiktoms koncesijoms, toliau vadinamas savikainos modeliu. Energija pagal koncesiją, parduota pagal šį įkainojimo modelį, toliau vadinama energija pagal koncesiją už savikainą.
- (11) Energijos pagal koncesijas, suteiktas po 1959 m. balandžio 10 d., kainą nustato Energetikos ir naftos ministerija atsižvelgdama į vidutinę atrinktų šalies hidroelektrinių sąnaudas. Šis įkainojimo metodas toliau vadinamas ministerijos kainos metodu. Energija pagal koncesiją, parduodama pagal šį įkainojimo metodą, toliau vadinama energija pagal koncesiją už ministerijos kainą.
- (12) Pramoninio licencijavimo įstatyme nustatyta, kad savivaldybių teisė į energiją pagal koncesiją Norvegijos vandens išteklių ir energetikos direktoratas (NVE) peržiūri po koncesijos suteikimo praėjus 20 metų.⁽¹³⁾ Norvegijos institucijos paaiškino, kad NVE užbaigus peržiūrą gali būti pakoreguotas energijos pagal koncesiją kiekis, tačiau negali būti esminių pakeitimų, susijusių su savivaldybės teise į energiją pagal koncesiją. Dauguma Narviko teisių į energiją pagal koncesiją turi būti peržiūrėtos 2019 m.

- (13) Savivaldybės padengia energijos pagal koncesiją perdavimo tinklui išlaidas.

4. Narviko energija pagal koncesiją

- (14) Narvikas turi teisę į maždaug 128 GWh energijos pagal koncesiją per metus, įskaitant maždaug 116,3 GWh, kurie įkainojami pagal ministerijos kainos metodą, ir maždaug 11,7 GWh, kurie įkainojami pagal savikainos metodą. Norvegijos institucijos paaiškino, kad 2000 m. ministerijos kaina buvo apytiksliai lygi 0,10 NOK, o Håkviko ir Nygårdas atitinkama savikaina svyravo nuo 0,14 NOK iki 0,178 NOK.

Elektrinės savininkas sandorio metu	Elektrinė	Apie GWh per metus	Įkainojimo metodas
NEAS	Håkvikas ir Nygårdas	11,7	Savikaina
NEAS	Taraldsvikas	1,0	Ministerijos kaina
„Nordkraft“	Sildvikas	20,9	Ministerijos kaina
„Statkraft“	Skjomenas, Båtsvannas ir Nordalenas	94,4	Ministerijos kaina

5. „Narvik Energi AS“ (NEAS)

- (15) NEAS veikia Nordlando apskrities Narviko savivaldybėje. Ji gamina ir parduoda elektros energiją. Iki 2001 m. NEAS nuosavybės teise visiškai priklausė Narviko savivaldybei. 2001 m. Narvikas pardavė 49,99 % savo akcijų dviem energetikos įmonėms – „Vesterålskraft AS“ ir „Hålogalandskraft AS“.
- (16) 2006 m. įvykus susijungimui ir 2009 m. pakeitus pavadinimą, NEAS dabar yra įmonės „Nordkraft AS“ („Nordkraft“) dalis.

6. Įvykiai, nulėmę energijos pagal koncesiją pardavimą

- (17) Iki 1998 m. pabaigos pagal trumpalaikes ir ilgalaikes sutartis Narvikas pardavė NEAS visą savo teisę į maždaug 128 GWh energijos pagal koncesiją per metus. Tačiau 1999 m. pradžioje, žlugus susitarimui su NEAS, Narvikas pardavė savo energiją pagal koncesiją energijos biržoje neatidėliotino atsiskaitymo kainomis.

⁽¹²⁾ Pramoninio licencijavimo įstatymo 2 skirsnio 12 dalies 1 punktas.

⁽¹³⁾ Pramoninio licencijavimo įstatymo 2 skirsnio 12 dalies 7 punktas.

- (18) 1999 m. kovo mėn. savivaldybė surengė savivaldybės energijos pagal koncesiją pardavimo iki 1999 m. pabaigos konkursą. 1999 m. kovo 30 d. Narvikas pasirašė sutartį su didžiausią kainą pasiūliusiu konkurso dalyviu „Kraftinor AS“. Kaina buvo lygi 109,50 NOK už MWh. Kadangi Narvikas už energiją pagal koncesiją sumokėjo 111,10 NOK už MWh ir 20 NOK už MWh – už energijos perdavimą, pagal šią sutartį jis patyrė maždaug 2,3 mln. NOK nuostolių. Iš pradžių Narvikas tikėjosi uždirbti 3,5 mln. NOK.
- (19) Pagal 1999 m. spalio 19 d. savivaldybės tarybos vykdomojo komiteto (toliau – vykdomasis komitetas) rekomendaciją savivaldybės tarybai bendras savivaldybės energijos pagal koncesiją tvarkymo tikslas turėtų būti maksimaliai padidinti ilgalaikę grąžą ir užtikrinti stabilų planavimą. Yra keturi siūlomos šio tikslo įgyvendinimo strategijos aspektai:
- 1) energija pagal koncesiją parduodama didžiausią kainą pasiūliusiam konkurso dalyviui pagal ilgalaikės sutartis su fiksuota grąža, į jas įtraukiant kainos tikslinimo nuostatas, kuriomis užtikrinamos papildomos pajamos, jeigu sutarties galiojimo laikotarpiu kainos padidėja gerokai daugiau nei planuota;
 - 2) siekiant diversifikuoti riziką, energija pagal koncesiją parduodama pagal skirtingas įvairios trukmės sutartis;
 - 3) merui suteikti įgaliojimai sudaryti sutartis vadovaujantis savivaldybės tarybos patvirtinta strategija;
 - 4) pajamos, gautos pardavus energiją pagal koncesiją, pervedamos į fondą, kuris panaudojamas remiantis savivaldybės tarybos sprendimais.
- (20) Savivaldybės taryba patvirtino vykdomojo komiteto rekomendaciją su viena mero pasiūlyta pataisa, kuri patvirtinta iš dalies pakeitus strategiją: užuot merui aiškiai „suteikus įgaliojimus sudaryti sutartis vadovaujantis savivaldybės tarybos patvirtinta strategija“, galutiniame sprendime nustatyta, kad, „įgyvendinant šią strategiją, pirmiausia NEAS kviečiama aptarti jos interesus šiuo klausimu, nurodytus lapkričio 9 d. įmonės rašte savivaldybei“.
- (21) 1999 m. lapkričio 9 d. rašte NEAS išreiškė abejones dėl siūlomos strategijos parduoti energiją pagal koncesiją pagal skirtingas įvairios trukmės sutartis siekiant diversifikuoti riziką. Vietoj to NEAS pasiūlė vieną ilgalaikę sutartį („pavyzdžiui 50 metų“) ir buvo pasirengusi į sutartį su Narviku įtraukti kainos tikslinimo sąlygą.
- (22) 1999 m. balandžio 15 d. rašte NEAS išreiškė savo interesą sudaryti ilgalaikę sutartį dėl energijos pagal koncesiją, visų pirma iš anksto sumokant vienkartinę sumą, arba ilgalaikę nuomos sutartį (iš pradžių siūlytas 60 metų laikotarpis), pagal kurią Narvikui būtų mokama kartą per metus.
- (23) Be energijos pagal koncesiją klausimo, diskusijos kilo ir dėl būsimo NEAS vaidmens rinkoje bei Narviko, kaip NEAS savininko, vaidmens.
- (24) Norvegijos institucijų teigimu, NEAS tuo metu stebėjo, kaip regionuose intensyviai konsolidavosi energetikos įmonės ir į vietas rinkas atėjo nacionaliniai ir (arba) tarptautiniai operatoriai. NEAS reikėjo sustiprinti nuosavą kapitalą, kad galėtų įsigyti kitų elektros energijos įmonių akcijų, ypač „Nordkraft AS“. NEAS su „Hålogaland Kraft AS“ ir „Vesterålskraft AS“ taip pat pasirašė ketinimo įsteigti regioninę gamybos įmonę ir regioninę energijos perdavimo įmonę protokolus. Buvo numatyta, kad šie pakeitimai įsigalios nuo 2001 m. sausio 1 d. Kad NEAS galėtų užbaigti šiuos sandorius, kartu panaudodama nuosavą ir skolintą kapitalą, tikėtasi, jog Narvikas, vienintelis NEAS savininkas, papildomai padidins NEAS nuosavą kapitalą.
- (25) 1999 m. gruodžio 16 d. savivaldybės tarybos susirinkime nuspręsta, kad savivaldybės nuosavybės dalį įmonėje NEAS, įmonės kapitalo poreikius ir energijos pagal koncesiją tvarkymo klausimą kartu turėtų vertinti derybinė grupė, sudaryta iš mero, vicemero, opozicijos vadovo, savivaldybės administracijos direktoriaus, jo pavaduotojo ir pirkimų skyriaus vadovo (toliau – derybinė grupė).

7. Išorės vertinimai

- (26) Siekdama įvertinti energiją pagal koncesiją už ministerijos kainą, NEAS pavedė „Arthur Andersen“ (AA) ir „Deloitte & Touche“ (DT) parengti dvi ataskaitas. AA ataskaitoje taikoma grynosios esamos vertės (GEV) metodika, tačiau pagrindinės prielaidos joje išsamiau neaprašomos. DT ataskaitoje taip pat taikoma GEV metodika, tačiau atitinkamos prielaidos ir skaičiavimai joje aprašyti plačiau nei AA ataskaitoje. Pavyzdžiui, DT ataskaitoje išsamiai paaiškinta, kaip reikiama grąža nustatoma pagal kapitalo įkainojimo modelį (KĮM) ir kaip nustatoma vidutinė svertinė kapitalo kaina (VSKK). Analizėje taip pat išsamiai aprašoma, kaip apskaičiuota koncesijos kaina, ir pateikiama jautrumo analizė, paremta kitais elektros energijos kainos pokyčiais ir VSKK.

- (27) Narvikas pavedė „Danske Securities“ parengti dvi ataskaitas (toliau - DS1 ir DS2). Pirmoje ataskaitoje DS1 „Danske Securities“ buvo pavesta įvertinti, ar savivaldybė turėtų rinkoje parduoti savo teisę į energiją pagal koncesiją, ar perduoti ją NEAS. DS1 ataskaitoje „Danske Securities“ savo iniciatyva pateikė teisės į energiją pagal koncesiją vertinimą 50 metų laikotarpiui. Be prielaidų dėl būsimų elektros energijos kainų pokyčių, „Danske Securities“ taip pat pateikė minimalius paaiškinimus, kaip buvo nustatyta teisės į energiją pagal koncesiją vertė.
- (28) Rengdama DS2 ataskaitą „Danske Securities“ kreipėsi į tris rinkos operatorius - „CBF Kraftmegling AS“ (CBF), „Norwegian Energy Brokers AS“ (NEB) ir „Statkraft SF“ („Statkraft“) – dėl numatomų kainų ir sąnaudų. Remdamasi šiais vertinimais „Danske Securities“ nustatė apytikrę

teisės į energiją pagal koncesiją rinkos kainą. CBF numatė, kad pagal bazinį scenarijų jos vertė bus lygi 127 mln. NOK. NEB vertinimu, vertė pagal bazinį scenarijų sudarys 75 mln. NOK. Kadangi NEB nepatiksino numatytų kainų ir sąnaudų atsižvelgdamas į infliaciją, „Danske Securities“ pabrėžė, kad, jų manymu, NEB skaičiavimai nėra patikimi. „Statkraft“ vertinimu, pagal bazinį scenarijų vertė svyruoja nuo 115 iki 140 mln. NOK. Remdamasi šiais trimis įvertinimais, „Danske Securities“ priėjo išvadą, kad teisės į energiją pagal koncesiją vertė pagal bazinį scenarijų turėtų svyruoti nuo 100 iki 140 mln. NOK.

- (29) Šių keturių ataskaitų rezultatai apibendrinti toliau pateiktoje lentelėje. Toliau jos kartu vadinamos keturiomis ataskaitomis.

Ataskaita	Ataskaitą parengė	Ataskaitos data	Ataskaitą parengti užsakė	Įvertintas energijos pagal koncesiją kiekis (GWh) ⁽¹⁾	Laikotarpis (metais)	Numatoma GEV (mln. NOK)
AA	„Arthur Andersen“	1999 5 20	NEAS	115,3	50	71,4–117,4 ⁽²⁾
DS1	„Danske Securities“	2000 2 14	Narvikas	116,3	50	80–145
DS2	„Danske Securities“	2000 2 23	Narvikas	116,3	50	100–140
DT	„Deloitte & Touche“	2000 5 3	NEAS	116,3	50,5	110–130

⁽¹⁾ Paaikėjo, kad į DS1, DS2 ir DT ataskaitas įtraukta Taraldsviko, Sildviko, Skjomeno, Båtsvano ir Nordaleno pagaminta energija pagal koncesiją už ministerijos kainą. Nors DS2 ataskaitoje įvertintas energijos pagal koncesiją kiekis aiškiai nenurodytas, niekur nenurodoma, kad jis nėra toks pat kaip DS1 ataskaitoje. AA ataskaita apima tų pačių elektrinių gamybą, išskyrus Taraldsviką.

⁽²⁾ Pagal bazinį scenarijų vertė yra lygi 87,7 mln. NOK.

8. Vidaus vertinimai

- (30) Be išorinių konsultacijų, Narviko savivaldybės pirkimų skyriaus vadovas atliko ir savo vertinimus.
- (31) 1999 m. spalio mėn. vykdomajam komitetui pateiktame pirmame vertinime jis priėjo išvadą, kad dėl ilgalaikių sutarčių (10–40 metų) bendra savivaldybės rizika buvo didelė.
- (32) 2000 m. kovo 16 d. derybinei grupei pateiktame antrame vertinime aptariamos įvairios energijos pagal koncesiją tvarkymo galimybės. Tačiau iki to laiko derybinė grupė susiaurino jo įgaliojimus iki rizikos, atsiskaitymo laiko, mokestinių pasekmių ir maksimalaus pelno didinimo vertinimo pagal tris scenarijus (visais atvejais Narvikas perduotų NEAS teisę į energiją pagal koncesiją 50 metų laikotarpiui ir sumažintų nuosavybės dalį įmonėje NEAS). Neatsižvelgiant į tai, antrame vertinime pirkimų skyriaus vadovas ir toliau dėmesį kreipė į sutarties trukmės svarbą. Vertindamas teisės į energiją pagal

koncesiją ribinę vertę laikui bėgant, jis nustatė, kad, „...sudarius ilgalaikę sutartį, pvz., 50 metų terminui, mes, kaip pardavėjai, gausime labai nedidelę pridėtinę vertę, palyginti su verte, kurią gautume sudarius sutartį trumpesniam terminui (pvz., 83 mln. NOK, kai sutartis pasirašoma 20 metų)“.

- (33) Po vidaus diskusijų dėl ilgalaikės sutarties pranašumų ir trūkumų derybinė grupė pateikė savivaldybės tarybai rekomendaciją sudaryti sutartį 50,5 metų terminui, kad būtų sumažinta savivaldybės rizika ir užtikrintas ilgalaikis planavimas.

9. Energijos pagal koncesiją pardavimas

- (34) NEAS siekė įsigyti tik 116,3 GWh energijos pagal koncesiją už ministerijos kainą. Tačiau vykstant deryboms su įmone Narvikas primygtinai reikalavo, kad būtų nupirkta visa jos teisė į energiją pagal koncesiją ir kad 11,7 GWh energijos pagal koncesiją už savikainą būtų sujungta su energija pagal koncesiją už ministerijos kainą.

- (35) 2000 m. gegužės mėn. šalys galiausiai susitarė dėl visos 128 GWh energijos pagal koncesiją ir pagal susitarimą NEAS turėjo sumokėti 120 mln. NOK už energiją pagal koncesiją už ministerijos kainą ir 6 mln. NOK – už energiją pagal koncesiją už savikainą.
- (36) 2000 m. gegužės 25 d. savivaldybės taryba oficialiai nusprendė, kad savivaldybė turėtų NEAS parduoti teisę į 128 GWh energiją pagal koncesiją per metus už 126 mln. NOK per 50,5 metų laikotarpį.
- (37) 2000 m. spalio 16 d. Narvikas ir NEAS įformino susitarimą pasirašydami sutartį, pagal kurią Narvikas pardavė teisę į energiją pagal koncesiją pirmiau nurodytomis sąlygomis. Sutartyje nebuvo numatytas kainos tikslinimo mechanizmas, o lėšos turėjo būti sumokėtos iš anksto vienkartinė suma.
- (38) 2000 lapkričio 29 d. Narvikas ir NEAS pasirašė papildomą susitarimą, pagal kurį NEAS įsipareigojo už teisę į energiją pagal koncesiją sumokėti Narvikui 60 mln. NOK grynaisiais, o likusi 66 mln. NOK suma turėjo būti įmokėta kaip NEAS (kurios 100 % akcijų tuo metu nuosavybės teise priklausė savivaldybei) nuosavo kapitalo dalis.

10. NEAS akcijų pardavimas

- (39) 2001 m. Narvikas perdavė 49,99 % turimų NEAS akcijų įmonėms „Vesterålskraft AS“ ir „Hålogalandskraft AS“.

11. Norvegijos institucijų pastabos

- (40) Norvegijos institucijos mano, kad sutartis su NEAS buvo sudaryta rinkos sąlygomis. Pirmiausia jos pabrėžia, jog susitarimas buvo sudarytas dėl to, kad Narviko finansinė padėtis buvo įtempta ir savivaldybei reikėjo likvidaus kapitalo. Antra, kad NEAS būtų restruktūrizuota sukuriant didesnę regioninę įmonę, buvo reikalinga rekapitalizacija. Galiausiai, kai buvo pasirašoma sutartis, savivaldybė nuostolingai pardavinėjo energiją pagal koncesiją, nes energijos pagal koncesiją kaina buvo didesnė nei siūloma rinkoje. Pavyzdžiui, 1999 m. balandžio–gruodžio mėn. Narvikas parduodamas energiją pagal koncesiją neteko 2,3 mln. NOK.
- (41) Dėl reguliavimo rizikos Norvegijos institucijos paaiškino, kad visą riziką prisiima NEAS. Jos teigia, kad rizika gali

kilti ne dėl energijos pagal koncesiją kiekio padidėjimo, o dėl jo sumažėjimo, dėl to sumažėtų ir tikimybė gauti pagalbą.

- (42) Norvegijos institucijos teigia, kad 50,5 metų susitarimui taikytinas lyginamasis rinkos kriterijus yra galutinis elektrinės pardavimas ir kad NEAS pasiūlytos kainos, jas atitinkamai pakoregavus atsižvelgiant į skirtumus, atitiko elektrinių pardavimo kainas tuo laikotarpiu.
- (43) Duomenis apie elektrinių pardavimą 2000 m. Norvegijos institucijos ėmė iš vadinamosios 2000 m. realios elektros energijos rinkos apžvalgos, kurią parengė „Pareto“ (toliau – „Pareto“ apžvalga). Remiantis šia apžvalga paaiškėja, kad 2000 m. parduotų elektrinių rinkos kainos svyravo nuo 1,64 iki 1,77 NOK už KWh metinių gamybos pajėgumų. Narviko teisė į energiją pagal koncesiją parduota už maždaug 1,00 NOK už KWh metinių gamybos pajėgumų. Norvegijos institucijų teigimu, šių verčių skirtumus galima paaiškinti atsižvelgiant į toliau nurodytus veiksnius.
- (44) Pirmą, 2000 m. naujesnės elektrinės tipinės veiklos išlaidos, įskaitant nuolatinį reinvestavimą (be nuvertėjimo), buvo maždaug 0,05 NOK už KWh per metus (pridedant tiekimo išlaidas). Iš NEAS tikėtasi gauti dvejopą mokestį: apie 0,10 NOK už KWh per metus (pridedant tiekimo išlaidas) už energiją pagal koncesiją už ministerijos kainą ir 0,14–0,178 už KWh (pridedant tiekimo išlaidas) per metus už energiją pagal koncesiją, suteiktą iki 1959 m. balandžio 10 d. 2000 m. planuota rinkos kaina buvo lygi maždaug 0,12 NOK už KWh. Todėl, palyginti su 0,02 NOK už KWh energijos pagal koncesiją, pagal 2000 m. scenarijų elektrinės savininkas turėjo gauti 0,07 NOK už KWh grynojo pelno. Sudarant sutartį numatyta 2010 m. kaina buvo 0,20 NOK. Remiantis šiuo skaičiavimu, pagal 2010 m. scenarijų elektrinės savininkas būtų gavęs 0,15 NOK už KWh grynojo pelno, palyginti su 0,10 NOK už KWh energijos pagal koncesiją.
- (45) Antra, Norvegijos institucijos teigia, kad, siekiant kompensuoti kapitalizacijos per neterminuotą laikotarpį (kapitalizacijos koeficientas 25) ir 50 metų terminą (kapitalizacijos koeficientas 21,48) skirtumą, kai kapitalizacijos norma yra 4 %, penkių į „Pareto“ apžvalgą įtrauktų elektrinių pardavimo kainas reikia sumažinti maždaug 10–15 %.

- (46) Be to, Norvegijos institucijos priduria, kad pirmieji metai turėjo daugiausia reikšmės apskaičiuojant GEV ir kad nuosavybės reinvestavimo išlaidos paprastai atsiranda vėlesniame etape, todėl GEV sumažėja nedaug.

(47) Atsižvelgdamos į tai, Norvegijos institucijos teigia, kad yra glaudus ryšys tarp elektrinių pardavimo kainos nuo maždaug 1,64 iki 1,77 NOK už KWh metinių gamybos pajėgumų ir nuomos kainos (mokesčio už naudojimąsi elektros energiją 50,5 metų laikotarpiu), prilygstančios maždaug 1,00 NOK už KWh energijos pagal koncesiją.

(48) Todėl Norvegijos institucijos teigia, kad palyginus šiuos veiksnius paaiškėja, jog NEAS už energiją pagal koncesiją sumokėtą kainą buvo galima prilyginti tuo pačiu laikotarpiu parduotų elektrinių kainai, taip pat priduria, kad išvadą dėl kainos lygio patvirtina DT ataskaita ir dvi DS ataskaitos, parengtos iki sudarant susitarimą dėl energijos pagal koncesiją 50,5 metų terminui.

(49) Dėl institucijos rekomendacijų dėl valstybės pagalbos elementų valstybinėms institucijoms parduodant žemę ir pastatus (toliau - SOL) ⁽¹⁴⁾ Norvegijos institucijos teigia, kad konkurencingas ir besąlyginis konkursas yra vienintelis institucijos pripažintas būdas nustatyti valstybės turto rinkos kainas. Norvegijos institucijos pabrėžia, jog SOL rekomendacijose institucija taip pat pripažįsta, kad rinkos kainą, kai valstybės pagalba nesuteikiama, galima nustatyti remiantis nepriklausomo eksperto vertinimu. Norvegijos institucijos pabrėžia, kad DT ir dvi DS ataskaitos buvo pateiktos iki sudarant sutartį 50,5 metų. Antroje DS ataskaitoje vertė nustatyta remiantis „tiesioginiu rinkos tyrimu“, kurio metu, Norvegijos institucijų teigimu, buvo atliktas rinkos tyrimas, prilygintinas konkursui. Norvegijos institucijos taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad galutinė kaina atitiko viršutinį trijų vertinimų lygį.

(50) Be to, Norvegijos institucijos teigia, kad neįtraukti kainos tikslinimo sąlygos buvo tinkamas sprendimas, nes kaina buvo sumokėta viena suma iš karto, o ne dalimis. Norvegijos institucijų teigimu, į sutartį įtraukti kainos tikslinimo mechanizmą buvo „nenatūralu ir labai neįprasta“, nes, kaip ir galutinai parduodant elektrinę, pardavimo kaina buvo sumokėta avansu – dalį sumokant grynaisiais ir dalį - nepiniginiais įnašais. Norvegijos institucijos taip pat teigia, kad, taikant nepiniginio įnašo modelį, pagal Akcinių bendrovių įstatymo nuostatas vėliau tikslinti kainą greičiausiai būtų buvę neteisėta ⁽¹⁵⁾.

12. Trečiųjų šalių pastabos

(51) Viena trečioji šalis, NEAS (dabar „Nordkraft“), pateikė pastabas dėl Sprendimo 393/11/COL. Iš esmės NEAS sutinka su Norvegijos institucijų nuomone.

⁽¹⁴⁾ OL L 137, 2000 6 8, p. 28.

⁽¹⁵⁾ 1997 6 13 Nr. 44 Lov om aksjeselskaper (aksjeloven) (Akcinių bendrovių įstatymas).

II. VERTINIMAS

1. Valstybės pagalba

(52) EEE susitarimo 61 straipsnio 1 dalyje teigiama:

„Išskyrus tuos atvejus, kai šis Susitarimas nustato kitaip, EB valstybių narių, ELPA valstybių arba iš jų valstybinių išteklių bet kokia forma suteikta pagalba, kuri, palaikydama tam tikras įmones arba tam tikrų prekių gamybą, iškraipo konkurenciją arba gali ją iškraipyti, yra nesuderinama su šiuo Susitarimu, kai ji daro įtaką Susitariančiųjų Šalių tarpusavio prekybai.“

(53) Remiantis šia nuostata, kad valstybės pagalba būtų laikoma suteikta, priemonė turi pagalbos gavėjui suteikti ekonominį pranašumą. Toliau institucija nagrinėja, ar šiuo atveju toks ekonominis pranašumas įgyjamas.

2. Ekonominis pranašumas

(54) Europos Sąjungos Teisingumo Teismas pareiškė, jog, siekiant patvirtinti, kad valstybės priemonė laikoma pagalba, būtina nustatyti, ar įmonė pagalbos gavėja įgyja ekonominį pranašumą, kurio ji nebūtų igijusi įprastomis rinkos sąlygomis ⁽¹⁶⁾. Siekdama įvertinti, ar ekonominis pranašumas yra įgytas, institucija taiko (hipotetinio) rinkos ekonomikos investuotojo principą ⁽¹⁷⁾.

(55) Jeigu atitinkamas sandoris buvo sudarytas laikantis rinkos ekonomikos investuotojo principo, t. y. jeigu savivaldybė pardavė teisę į energiją pagal koncesiją už rinkos vertę, o sandorio kaina ir sąlygos būtų priimtinos apdairiam privačiam investuotojui, veikiančiam rinkos ekonomikos sąlygomis, sandoris NEAS nesuteiktų ekonominio pranašumo ir valstybės pagalba nebūtų teikiama. Priešingai, valstybės pagalba būtų teikiama, jeigu sandoris būtų vykdomas ne rinkos kaina.

(56) Atlikdama šį vertinimą, institucija negali pakeisti Narviko komercinio teismo sprendimo savo sprendimu, kad savivaldybė, kuriai priklauso teisė į energiją pagal koncesiją, savo nuožiūra gali nuspręsti, kaip jai vykdyti veiklą įprastomis konkurencijos sąlygomis.

⁽¹⁶⁾ Sprendimas byloje *SFEI v La Poste*, C-39/94, [1996] Rink. p. I-3547, 60 punktas.

⁽¹⁷⁾ Rinkos ekonomikos investuotojo principas išsamiau aprašytas institucijos rekomendacijose dėl valstybės pagalbos nuostatų taikymo gamybos sektoriaus valstybės įmonėms (OL L 274, 2000 10 26, p. 29).

(57) Savivaldybės ir NEAS sutarties kainos ir sąlygų vertinimas turėtų būti pagrįstas informacija, kuri Narvikui buvo prieinama sutarties sudarymo momentu. Apskritai pakaktų informacija pagrįsto *ex ante* vertinimo, kad būtų atmesta valstybės pagalbos suteikimo prielaida, net vėliau paaiškėjus, kad prielaidos, kuriomis paremtas vertinimas, yra neteisingos.

(58) Todėl toliau institucija nagrinėja, ar Narvikas, sudarydamas teisės į energiją pagal koncesiją pardavimo sutartį, elgėsi kaip privatus rinkos investuotojas.

(59) Institucija atsižvelgė į sandorio sudarymo aplinkybes. Remdamasi Norvegijos institucijų pateikta informacija, institucija daro išvadą, kad sutarties sudarymo momentu savivaldybei buvo būtinas ir likvidumas (kad galėtų įvykdyti paskolinius įsipareigojimus), ir kapitalas injekcijai į NEAS. Bet to, pabrėžiama, kad Akcinių bendrovių įstatyme apribota galimybė į sutartį įtraukti kainos tikslinimo mechanizmą, kai mokamas nepiniginis įnašas. 1999 m. iki sudarant 2000 m. pardavimo sutartį Narvikas dėl energijos pagal koncesiją pardavimo patyrė nuostolių. Todėl savivaldybė nusprendė parduoti teisę į energiją pagal koncesiją ilgesniam terminui, kartu įgyvendindama nustatytą energijos pagal koncesiją pelningumo didinimo strategiją.

(60) Norvegijos institucijos teigė, kad institucija pranašumo buvimo prielaidą turėtų atmesti šiuo atveju taikydama SOL principus. Institucija pabrėžia, kad nors SOL principas netaikomas parduodant teisės į energiją pagal koncesiją, pagal jį numatomi du būdai, kaip valstybės institucijos paprastai turėtų parduoti valstybinę žemę ir pastatus už rinkos kainą užtikrindamos, kad tam nebūtų skirta valstybės pagalba. Pirmas būdas išvengti valstybės pagalbos elemento – vykdyti pardavimą besąlyginio konkurso tvarka. Antras būdas – vykdyti pardavimą už kainą, nustatytą remiantis nepriklausomo eksperto vertinimu, atliktu pagal visuotinai pripažintus vertinimo standartus.

(61) Institucija pabrėžia, kad parduodant turtą besąlyginio konkurso tvarka pranašumas paprastai nesukuriamas.

Taip yra bent tada, kai vykdomas atviras konkursas, kuriame dalyvauja daugiau nei vienas konkurso dalyvis⁽¹⁸⁾. Tačiau Narviko teisė į energiją pagal koncesiją buvo parduota ne besąlyginio konkurso tvarka.

(62) Kita vertus, Narvikas ir NEAS pavedė išorės konsultantams atlikti po du vertinimus, aprašytus (26)-(29) dalyse. Tačiau nei DS1 ir DS2, nei AA ataskaitose išsamiai neišaiškinta, kuris metodas taikytas atliekant vertinimus. Neturėdama kitų paaiškinimų, institucija negali įvertinti, ar rinkos vertė buvo įvertinta remiantis visuotinai pripažintais rinkos rodikliais ir vertinimo standartais. Todėl institucija mano, kad DS1, DS2 ir AA ataskaitose pateikti riboti teisės į energiją pagal koncesiją vertės įvertinimai. Kita vertus, DT ataskaitoje vertinimai yra išsamiai paaiškinti. Todėl jo rezultatus galima ištirti ir patikrinti. Dėl šios priežasties institucija mano, kad DT ataskaita yra patikimiausia. Institucijos nuomone, tai, kad visų keturių ataskaitų rezultatai panašūs⁽¹⁹⁾, patvirtina DT ataskaitos, o galbūt ir likusių trijų ataskaitų, rezultatus.

(63) Institucija pabrėžia, kad nors parduodant lengvai įkainojamus tam tikrus žemės sklypus ir pastatus, dėl kurių buvo sudarytas ne vienas sandoris, nepriklausomo vertintojo nustatyta kaina paprastai pranašumo nesuteikia, pranašumas gali būti sukuriamas parduodant išskirtines žemės sklypus ir pastatus arba tada, kai dėl pardavimo aplinkybių kyla abejonų, ar eksperto nustatyta vertė atitinka faktinę turto rinkos vertę⁽²⁰⁾.

(64) Kaip paaiškinta toliau, įprastoje praktikoje energijos už fiksuotą kainą tiekimo sutartys, kurių terminas yra ilgesnis nei 6 metai, nėra sudaromos ir paprastai jų

⁽¹⁸⁾ Plg. Institucijos gairės dėl valstybės pagalbos taisyklių taikymo teikiant kompensacijas už bendro ekonominio intereso paslaugas (OL neskelbta, bet skelbiama institucijos svetainėje adresu <http://www.efasurv.int/state-aid/legal-framework/state-aid-guidelines/>), p. 68.

⁽¹⁹⁾ Suderinta 20 mln. NOK kaina už 116,3 GWh energijos pagal koncesiją už ministerijos kainą atitinka numatytą ir DT ataskaitoje pateiktą GEV verčių (110–130 mln. NOK) ir DS2 ataskaitoje nurodytą GEV verčių (100–140 mln. NOK) vidurkį. Be to, kaina yra didesnė nei DS1 ataskaitoje nurodytą GEV verčių (80–145 mln. NOK) vidurkis ir viršija AA ataskaitoje nurodytas vertes (71,4–117,4 mln. NOK už 115,3 GWh energiją pagal koncesiją už ministerijos kainą).

⁽²⁰⁾ Nepriklausomo eksperto vertinimas, tenkinantis atitinkamus SOL kriterijus, ne visada laikytinas teisinga turto arba pastato rinkos vertės išraiška, žr. institucijos sprendimą Nr. 157/12/COL Dėl Opdalis savivaldybės įvykdyto sklypo gnr 271/8 pardavimo (OL L 350, 2012 5 9, p. 109), II.6.2 skirsnis.

nepasitaiko. Kadangi nėra rinkos, kurioje būtų siūlomos panašios kainos, o elektros energijos kainos kinta, eksperto vertinimas yra ne itin tinkama priemonė rinkos kainai nustatyti, kai sutartis dėl energijos už fiksuotą kainą sudaroma 50,5 metų terminui ⁽²¹⁾.

(65) Bet kuriuo atveju institucija primena, kad, norint įvertinti, ar valstybės institucijos sudaryta energijos pardavimo sutartis suteikia įmonei pranašumo, taikytinas rinkos ekonomikos investuotojo testas, o ne SOL principas, kuris yra susijęs su valstybinės žemės ir pastatų pardavimu. Tai, kad bendrasis rinkos ekonomikos investuotojo principas yra taikomas ilgalaikėms energijos pardavimo sutartims, Bendrasis Teismas patvirtino sprendime byloje *Budapesti Erőmű Zrt prieš Komisiją*, kurioje Bendrasis Teismas palaikė Europos Komisijos (toliau – EK) poziciją byloje, susijusioje su Vengrijos institucijų sudarytomis ilgalaikėmis energijos pardavimo sutartimis ⁽²²⁾.

(66) Toje byloje EK nustatė, kokia buvo EK analizei svarbi Europos elektros rinkose veikiančių komercinių operatorių pagrindinė praktika, įvertino, ar nagrinėjami susitarimai atitiko tokią praktiką ir ar sutartys nebuvo sudarytos tokiomis sąlygomis, kurios būtų nepriimtinos komercinę veiklą vykdančiam operatoriui ⁽²³⁾.

(67) EK nustatė, kad ilgalaikės energijos pardavimo sutartys, sudarytos ilgesniam nei 6 metų terminui, Europos rinkoje pasirašomos retai ⁽²⁴⁾. Šią išvadą patvirtina ir institucijos turima informacija. Todėl yra tik kelios ilgalaikės energijos pardavimo sutartys, jeigu yra išvis, kurios gali būti naudojamos kaip lyginamasis kriterijus nustatant 50,5 metų laikotarpiui parduodamos energijos kainą.

(68) Tačiau potencialūs elektrinių pirkėjai ir pardavėjai turi atlikti ilgalaikius būsimų energijos kainų vertinimus.

⁽²¹⁾ Be to, institucija pabrėžia, kad keturiose ataskaitose neįvertinta 11,3 GWh energijos pagal koncesiją už savikainą. Institucijai taip pat nebuvo pateiktas nepriklausomo eksperto vertinimas, kuriame būtų įvertinta šios energijos pagal koncesiją vertė. Norvegijos institucijos tepaaikšino, kad dėl 6 mln. NOK kainos už šią energiją pagal koncesiją buvo sutarta per Narviko ir NEAS derybas. Atsižvelgdama į šias aplinkybes, institucija negali įvertinti 11,3 GWh energijos pagal koncesiją už savikainą pardavimo pagal SOL principus. Be to, AA neatsižvelgė į Taraldsviko (1 GWh) pagamintos energijos vertę.

⁽²²⁾ Sprendimas sujungtose bylose T-80/06 ir T-182/09 (*Budapesti Erőmű Zrt prieš Komisiją* [dar nepaskelbtas Rinkinyje], p. 65–69).

⁽²³⁾ Sprendimas sujungtose bylose T-80/06 ir T-182/09 (*Budapesti Erőmű Zrt prieš Komisiją* [dar nepaskelbtas Rinkinyje], p. 68–69).

⁽²⁴⁾ Žr. Komisijos sprendimo byloje C 41/05 (*Valstybės pagalba, kurią Vengrija skyrė pagal energijos pirkimo sutartis*) (OL L 225, 2009 8 27, p. 53), p. 200.

Tuo remdamosi Norvegijos institucijos teigė, kad Narviko teisės į energiją pagal koncesiją pardavimas turėtų būti prilygintas hidroelektrinės pardavimui. Norėdamos pagrįsti šį argumentą, Norvegijos institucijos pateikė institucijai „Pareto“ apžvalgą, kurioje aptariamos 2000 m. Norvegijoje parduotos penkios hidroelektrinės.

(69) Norvegijos institucijos teigia, kad ir hidroelektrinės pardavimo, ir Narviko teisės į energiją pagal koncesiją pardavimo atveju kainos atitinka pagal gamybos kiekį planuojamų piniginių srautų GEV. Todėl, kaip ir Narviko ir NEAS atveju, bet kuris hidroelektrinės pirkėjas arba pardavėjas turi įvertinti elektrinės vertę atsižvelgdamas į planuojamas pajamas iš gamybos, atėmęs planuojamas išlaidas atitinkama diskonto norma, kol naujasis savininkas naudosis atitinkama hidroelektrinės pagaminta energija.

(70) Norvegijos institucijos teigia, kad „Pareto“ ataskaitoje pateiktas penkių hidroelektrinių kainas, jas pakoregavus atsižvelgiant į tam tikrus svarbius veiksnus, galima prilyginti Narviko teisės į energiją pagal koncesiją pardavimo kainai. Šiuo atveju institucija atkreipia dėmesį į Norvegijos institucijų paminėtus ir I.11 skyriuje paaiškintus koreguojamuosius veiksnus.

(71) Penkių hidroelektrinių pardavimo kainos svyravo nuo 1,66 iki 1,74 NOK už KWh. Palyginti su teisės pirkti energiją pagal koncesiją 50,5 metų laikotarpiu kaina, galutinai parduodant turtą turto GEV padidėja, nes manoma, kad po 50,5 metų su turto susijęs pinigų srautas įgyja teigiamą vertę. Norvegijos institucija taikė 4 % kapitalizacijos normą, todėl pardavimo kaina, siekiant galutinį pardavimą palyginti su terminuotu energijos pagal koncesiją pardavimu, buvo sumažinta maždaug 10-15 % ⁽²⁵⁾.

(72) Kitas skirtumas tarp galutinio pardavimo ir teisės pirkti energiją pagal koncesiją pardavimo 50,5 metų laikotarpiui yra susijęs su GEV modelyje naudojama sąnaudų baze – bendros gamybos sąnaudų, palyginti su koncesijos kaina. Norvegijos institucijos teigė, kad įprastos veiklos išlaidos, įskaitant reinvestavimą į naujesnę elektrinę, buvo apytiksliai 0,05 NOK už KWh, o ministerijos kaina tuo metu buvo lygi maždaug 0,10 NOK už KWh.

⁽²⁵⁾ Taikant 4 % kapitalizacijos normą, vertė iš tikrųjų sumažėtų maždaug 14 %.

- (73) Siekiant įvertinti, ar nustatant energijos pagal koncesiją rinkos kainą galima vadovautis elektrinių kainomis, būtina išsamiau išnagrinėti kiekvieną argumento elementą. Institucijos vertinimas yra pagrįstas Norvegijos institucijų pateikta ir kita viešai prieinama informacija.
- (74) Toliau analizėje pateiktos nominalios vertės yra naudojamos atliekant visus skaičiavimus ⁽²⁶⁾.
- (75) „Pareto“ apžvalgoje paminėtų penkių hidroelektrinių pardavimo kaina svyravo nuo 1,66 iki 1,74 NOK už KWh gamybos pajėgumo. Ekonomikos konsultantų firmos „Econ Pöyry“ pateiktoje ataskaitoje, kurioje analizuojami 1996-2005 m. vykdyti elektrinių pardavimai, nurodyta 2000 m. vidutinė sandorio vertė yra aukštesnė, manoma, maždaug 1,85 NOK. Šioje ataskaitoje nurodoma, kad tokia pat apytikslė kaina buvo pasiūlyta 1999 m. Atitinkamai lyginamajame intervale kainos yra kiek didesnės nei „Pareto“ apžvalgoje. Kadangi ECON ataskaitoje nurodoma vidutinė sandorio vertė yra didesnė nei „Pareto“ apžvalgoje, institucija toliau analizėje taikys 1,70-1,80 NOK kainų intervalą.
- (76) Antras veiksnys, į kurį reikia atsižvelgti, yra gautinio pardavimo kainų ir terminuoto pardavimo 50,5 metų laikotarpiu kainųulyginimas. Norvegijos institucijos teigė, kad tinkamas kainų tikslinimo koeficientas – 10-15 %, kai kapitalizacijos norma yra 4 %. Institucija mano, kad kapitalizacijos normos pasirinkimas yra glaudžiai susijęs su GEV modelyje taikyta diskonto norma. Nominali diskonto norma atskaičius mokesčius DT ataskaitoje buvo 6,8 %, o AA ataskaitoje – 7 %. Taip pat pabrėžiama, kad, vertindama naujos hidroelektrinės projektus, NVE taikė 6,5 % normą ⁽²⁷⁾. Apskaičiuojant savikainą taikoma 6 % norma ⁽²⁸⁾. Atsižvelgdama į tai, institucija mano, kad tinkama diskonto norma, kartu ir tinkama kapitalizacijos norma, lyginant galutinį ir terminuotą pardavimą nominaliai yra 6-7 % atskaičius mokesčius. Todėl lyginant galutinį pardavimą su pardavimu 50,5 laikotarpiu
- tinkamesnis kainų tikslinimo koeficientas yra 4-5 %, o ne 10-15 %, kaip teigia Norvegijos institucijos.
- (77) Trečias veiksnys, į kurį reikia atsižvelgti, yra numatoma elektros energijos rinkos kaina. Kaip paaiškinta pirmiau, prognozuoti energijos kainas 50 metų ar daugiau į priekį yra sudėtinga. Minėtose vertinimo ataskaitose, ypač AA ir DT ataskaitose, numatoma, kad energijos rinkos kaina 10-20 metų laikotarpiu pamažu didės ir vėliau atitiks realias sąlygas (t. y. tik didės atsižvelgiant į numatytą infliaciją) ⁽²⁹⁾. Dėl to galima manyti, jog tuo metu rinkoje buvo pasiektas susitarimas, kad ilgainiui energijos kainos atitiks realias sąlygas ir nebedidės ⁽³⁰⁾. Institucija mano, kad visi rinkos dalyviai nebuvo užtikrinti dėl būsimų energijos kainų, taip pat ir tie, kurie pirkė ir pardavinėjo elektrines tuo pat metu, kai buvo parduota teisė į energiją pagal koncesiją. Nėra priežasties manyti, kad įvairūs rinkos dalyviai gali naudotis iš esmės skirtinga informacija apie numatomas rinkos kainas.
- (78) Norvegijos institucijos pateikė pajamų ir išlaidų palyginimą pagal scenarijų, kai galutinio pardavimo ir energijos pagal koncesiją pardavimo atvejais pinigų srautai skiriasi 0,05 NOK už KWh dėl to, kad numatyta koncesijos kaina yra maždaug 0,10 NOK ir veiklos išlaidos, įskaitant reinvestavimą, sudaro maždaug 0,05 NOK.
- (79) Konsultantai, kurie teikė konsultacijas Narvikui ir NEAS, numatė, kad ministerijos kainos už energiją pagal koncesiją santykinai atitiks realias sąlygas, todėl nebuvo tikimasi nei reikšmingo sąnaudų bazės efektyvumo padidėjimo, nei didelio jos kitimo. Iš esmės buvo numatyta, kad ministerijos kaina už energiją pagal koncesiją didės su infliacija ⁽³¹⁾. Atsižvelgdama į turimą informaciją, institucija laikosi nuomonės, kad tokias pat prielaidas būtų daręs ir apdairus investuotojas, todėl mano, kad toliau atliekant analizę energijos pagal koncesiją už savikainą kaina smarkiai nekistų. Apskaičiuojant energijos pagal koncesiją vertę šios sąnaudos įtrauktos į atitinkamus pinigų srautus ⁽³²⁾.
- ⁽²⁶⁾ Nominali vertė – ekonominė vertė, išreikšta valiutos vienetais, konkrečiais metais. Priešingai, reali vertė pakoreguoja nominalią vertę, nes ji nustatoma neatsižvelgiant į laikui bėgant vykstančius bendrus kainų pokyčius (infliaciją).
- ⁽²⁷⁾ 2007 m. NVE vadovas Nr. 1 *Kostnader ved produksjon av kraft og varme*, paskelbtas adresu <http://www.nve.no/Global/Konsesjoner/Fjernvarme/handbok1-07.pdf>
- ⁽²⁸⁾ Vertė nurodyta šioje knygoje: Thor Falkanger and Kjell Haagenen *Vassdrags- og energirett*, 2002 m., p. 349.
- ⁽²⁹⁾ Žr. AA ataskaitą ir kitas joje nurodytas ataskaitas.
- ⁽³⁰⁾ Žr., pvz.: Frode Kjørland *Norsk vannkraft – “arvesølv solgt på billig-salg”?*, 2009 m., paskelbta adresu <http://www.magma.no/norsk-vannkraft-arvesoelv-solgt-paa-billigsalg>
- ⁽³¹⁾ Žr. DT ataskaitos 4.3.1 punktą.
- ⁽³²⁾ Kartu su pardavimo išlaidomis, tačiau tai atitinka elektrinės pardavimo scenarijų, į kurį analizėje neatsižvelgiama.

(80) Kadangi yra keli kintamieji, kurie laikui bėgant nulemia pinigų srautus, 0,05 NOK veiklos ir reinvestavimo išlaidas reikia įvertinti atsižvelgiant į įvairias sudedamąsias dalis.

(81) Pirmą kartą, akivaizdu, kad elektrinė turės tam tikrų bendrų veiklos ir eksploatavimo išlaidų. Daroma prielaida, kad hidroelektrinės veiklos ir eksploatavimo išlaidos paprastai yra santykinai nedidelės ir svyruoja nuo 0,02 iki 0,05 NOK už KWh ⁽³³⁾. Ją patvirtina išlaidų duomenys, naudojami nustatant ministerijos kainą. 2000 m. pagal šį modelį veiklos ir eksploatavimo išlaidų kompensacija buvo lygi 0,267 NOK už KWh.

(82) Apskaičiuojant GEV svarbūs ir kiti pinigų srautai. 2000 m. nustatant ministerijos kainą mokesčiams buvo nuskaičiuojama 0,021 NOK. Faktinė mokesčių, taikomų už atitinkamą elektrinę, suma, žinoma, priklauso nuo pelno, tačiau, kadangi ministerijos kaina turi atspindėti vidutines tipinių Norvegijos elektrinių išlaidas, derėtų mokesčiams skirti maždaug 0,02 NOK už KWh.

(83) Paskutinę pinigų srautų dalį nustatant GEV sudaro reinvestavimo išlaidos, kurios labai priklauso nuo laiko ir elektrinės reinvestavimo poreikių. Institucija daro išvadą, kad apskaitos tikslais ekonominė hidroelektrinės veikimo trukmė yra 40 metų ⁽³⁴⁾, tačiau faktinė veiklos trukmė gali būti ilgesnė. Daugeliu atvejų reinvestavimo lygis turi esminę reikšmę, todėl Norvegijos institucijų teigimu, apskaičiuojant GEV labai svarbu, kada yra planuojamos lėšos. Jeigu reinvestuojama ankstyvajame GEV skaičiavimo laikotarpio etape, GEV sumažėja kur kas labiau nei reinvestuojant vėlesniame etape. Tačiau Norvegijos institucijos institucijai nepateikė informacijos apie 1999 ir 2000 m. parduotų hidroelektrinių reinvestavimo poreikius, į kuriuos atsižvelgdamos jos lygino kainas. Institucija pabrėžia, jog tikėtina, kad ši informacija nėra prieinama ar lengvai gaunama dėl jos senumo ir galbūt dėl pobūdžio.

(84) Tikslindamos analizuojamų hidroelektrinių kainas pagal pirmiau minėtus du skirtumus – terminą ir sąnaudų bazę, Norvegijos institucijos teigia, kad 1,66–1,74 NOK už KWh kainą galima prilyginti maždaug 1,00 NOK

energijos pagal koncesiją kainai už KWh ⁽³⁵⁾. Kaip paaiškinta pirmiau, iš institucijos turimos informacijos matyti, kad 1999 ir 2000 m. vidutinė sandorio vertė buvo kiek didesnė nei minėta kaina (maždaug 1,85 NOK). Todėl institucija 1,70–1,80 NOK už KWh kainą lygins su Narvikui sumokėta 1,00 NOK kaina.

(85) Pirmą kartą kainos būtų tikslinamos siekiant palyginti galutinio pardavimo kainas su kainomis pagal 50,5 metų sutartį. Institucija taikė 6 % kapitalizacijos normą, todėl galutinio pardavimo vertė sumažėjo maždaug 5,5 %. Atitinkamai lyginamoji elektrinių pardavimo kaina svyruoja nuo 1,61 iki 1,70 NOK. Kad būtų sėkmingai išlaikytas rinkos investuotojo testas ir atmesta prielaida dėl valstybės pagalbos, skirtumas tarp energijos pagal koncesiją kainų ir elektrinės veiklos išlaidų turėtų būti lygus 0,61–0,70 NOK už KWh grynąjį pinigų srautui.

(86) Kaip minėta, numatomos bendros veiklos išlaidos turi svyruoti nuo 0,02 iki 0,05 NOK už KWh pridėjus 0,02 NOK už KWh mokesčiams, o tai prilygsta 0,04–0,07 NOK už KWh. Be to, reikia atsižvelgti į reinvestavimą, kurio dydį sunku nustatyti, nes jo finansinį poveikį lemia laikas ir apimtis.

(87) Atsižvelgdama į tai, institucija atliko 128 GWh ⁽³⁶⁾ energijos pagal koncesiją pardavimo 50,5 metų laikotarpiu jautrumo analizę. Institucija ištyrė įvairius išlaidų ir diskonto normų derinius, kai nominalios diskonto normos atskaičius mokesčius svyruoja nuo 5,5 % iki 7,5 %, o bendros veiklos išlaidos sudaro 0,05–0,09 NOK už KWh (parodyta lentelėje).

Jautrumo analizė		Diskonto norma				
		5,5 %	6 %	6,5 %	7 %	7,5 %
Veiklos išlaidos	0,05	1,60	1,46	1,34	1,23	1,14
	0,06	1,34	1,23	1,12	1,04	0,96
	0,07	1,09	0,99	0,91	0,84	0,78
	0,08	0,83	0,76	0,70	0,64	0,59
	0,09	0,58	0,53	0,48	0,45	0,41

⁽³³⁾ 2007 m. NVE vadovo Nr. 1 4.2.3 punktas ir „Sweco Grøner“ ataskaita Nr. 154650-2007.1, cituojama Ot.prp. Nr. 107 (2008-2009 m.) 4.4 skirsnio 4.2 lentelėje, kuri paskelbta adresu <http://www.regjeringen.no/nr/dep/oed/dokument/proposisjonar-ogmeldingar/odelstingsproposisjonar/-2008-2009/otprp-nr-107-2008-2009-4/4.html?id=569864>

⁽³⁴⁾ 2007 m. NVE vadovo Nr. 1 4.2.2 punktas, Nr. 2.2.

⁽³⁵⁾ T. y. 126 mln. NOK pardavimo kaina padalyta iš 128 GWh energijos pagal koncesiją per metus.

⁽³⁶⁾ Institucijos skaičiuojama ministerijos kaina buvo lygi 0,10 NOK, o savikaina, kad būtų paprasčiau, 0,15 NOK, žr. (14) dalį.

- (88) Gauti rezultatai yra mažesni nei 0,61-0,70 NOK, kai veiklos išlaidos sudaro 0,09 NOK, o diskonto norma svyruoja nuo 5,5 % iki 7,5 % arba kai veiklos išlaidos yra 0,08 NOK, o diskonto norma – 7,5 % arba didesnė. Pagal šiuos scenarijus energijos pagal koncesiją kainos ir veiklos išlaidų skirtumas yra toks mažas, kad apskaičiavus skirtumo GEV negalima paaiškinti skirtumo dėl didesnių galutinio hidroelektrinių pardavimo kainų. Tačiau taip yra tik tada, kai veiklos išlaidos, įskaitant ir reinvestavimo išlaidas, yra 60-80 % didesnės nei Norvegijos institucijų numatytos sąnaudos.

3. Išvada ir santrauka

- (89) Institucija apsvairstė, ar, remiantis Norvegijos institucijų pateikta informacija, Narviko susitarimas su NEAS suteikė pastarajai pranašumo. Institucija nustatė, kad keturi ekspertų vertinimai yra riboti. Yra daug neaiškumų dėl elektros kainų pokyčių ilgesniais laikotarpiais. Neįprasta sudaryti ilgalaikes energijos pardavimo sutartis į jas neįtraukiant kainų tikslinimo sąlygų.
- (90) Be to, elektrinių pardavimo negalima akivaizdžiai palyginti su energijos pagal koncesiją pardavimu, nes galutinis pardavimas yra galutinis sprendimas, priimamas įvertinus riziką, susijusią su neribota arba būsima verte. Kitaip yra energijos pagal koncesiją pardavimo atveju, kai rizikos ir vertės požiūriu optimali sutarties trukmė gali skirtis.
- (91) Tačiau institucija atsižvelgė į konkrečias bylos aplinkybes, taip pat į tai, kad iki pasirašant 50,5 metų sutartį su NEAS Narvikas nuostolingai pardavinėjo energiją pagal koncesiją, taip pat į tai, kad savivaldybei buvo būtinas likvidumas, kad galėtų grąžinti savo skolą ir planuotai investuoti į NEAS.
- (92) Būtent atsižvelgdama į šias konkrečias aplinkybes institucija sutinka su argumentu, kad nagrinėjamas sandoris, nepaisant didelės trukmės ir netikrumo dėl būsimų energijos kainų, gali būti prilyginamas hidroelektrinių pardavimui 1999 ir 2000 m. Todėl šiuo konkrečiu atveju institucija sutinka, kad parduotų hidroelektrinių kainos yra tinkamas kriterijus rinkos kainai už ilgalaikį teisių į

energiją pagal koncesiją pardavimą nustatyti. Remiantis Norvegijos institucijų institucijai pateiktais įrodymais ir atitinkamų skirtumų paaiškinimais, matyti, kad Narvikui sumokėta kaina prilygsta 1999 ir 2000 m. parduotų elektrinių kainai.

- (93) Atsižvelgdama į visus šiuo aspektus institucija priėjo išvadą, kad sudarydamas sutartį su NEAS dėl teisės į energiją pagal koncesiją pardavimo Narvikas veikė savo nuožiūra kaip rinkos ekonomikos investuotojas.
- (94) Todėl negalima manyti, kad sutartis suteikė NEAS pranašumo, ir pagal EEE susitarimo 61 straipsnį valstybės pagalba atitinkamai suteikta nebuvo,

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Parduodant Narviko savivaldybės teisę į energiją pagal koncesiją įmonei „Narvik Energi AS“ valstybės pagalba pagal EEE susitarimo 61 straipsnį suteikta nebuvo.

2 straipsnis

Šis sprendimas skirtas Norvegijos Karalystei.

3 straipsnis

Šio sprendimo tekstas autentiškas tik anglų kalba.

Priimta Briuselyje 2013 m. birželio 19 d.

ELPA priežiūros institucijos vardu

Oda Helen SLETNES
Pirmininkė

Sabine MONAUNI-TÖMÖRDY
Kolegijos narė